

RAZVOJ LIKOVNEGA IZRAŽANJA

RAZVOJNI PROCESI

- Razvoj psihomotorike in obvladovanje tehnik (svinčnik, čopič)
- Spoznavanje okolja in razvoj znanja o njej
- Razvoj potreb in sposobnosti prikazovanja okolja(simbolizacija, prikaz tistega kar ve, prikaz objektivno videnega)

RAZVOJNE STOPNJE PRI LIKOVNEM IZRAŽANJU

H. Read (3 stopnje)

- do 7 let- spoznavanje stvari okoli sebe, svobodni likovni izraz
- 7- 14 let- bolj povezana likovna spoznanja
- 14- 20 let- razumevanje likovnih vrednosti

Linget (3 faze)

- Do 4 let – faza čečkanja- primarni simboli
- Faza otroškega realizma (faza sheme- povezani simboli- 4- 6 let in faza intelektualnega realizma- 6- 11 let)
- 11- 14 let faza vizualnega ali optičnega realizma

PREDŠOLSKI OTROCI:

DOBA ČEČKANJA

- Od 2. do 3. Leta
- Značilna hitra razvojna rast in dominacija kreativno- emocionalne sfere
- Otroci opazi, da risalo pušča sled, roko vodi spontano
- Prične vleči vodoravnice in navpičnice- to pomeni, da ima prirojen občutek za stabilnost in ravnotežje
- Če nariše lomljeno črto pomeni, da ima otrok prirojen občutek za ritem
- V tem obdobju rišejo: vodoravnice, navpičnice, cik- cak, klobčiče
- Čačke ne pomenijo ničesar in otroka tudi ne smemo spraševati kaj te čačke pomenijo, saj te čačke kasneje otrok sam poimenuje. Kasneje jim daje vedno isti pomen in to pomeni, da počasi prehaja v predmetno upodabljanje
- S črtami in ploskvami otrok zarisuje življenjski ritem, izpolnjuje format v smislu ravnotežja in stabilnosti.
- Če izpolnjuje format pomeni, da otrok poskuša zapolniti celotno ploskev, ravnotežje pa pomeni, da ploskev zapolni tako, da ni nikjer prazno ali preveč zapolnjeno, torej pazi da je na sliki neko ravnotežje

DOBA GLAVONOŽCEV

- 3. do 4. Leta

- Glavonožca nariše kot krožno, eliptično, štirioglobo obliko in v to obliko vstavi oči, nos, usta, doda roke in noge
- Krožna oblika pomeni vse telo- znotraj, zunaj
- Glavonožci lebdi v zraku(konec 4. leta otrok postavi vodoravno črto in nanj nariše glavonožca ali na rob lista)
- Risba glavonožca je vedno enaka- vsi so enako veliki, ne glede koga upodablja in lebdi v zraku

FAZA IZRAŽANJA S PRIMARNIMI SIMBOLI

- 1- 3 leta
- likovnih del otrok v tem obdobju ne poimenuje
- V prvem letu gre za risanje iz lakta, zglobov se ne giblje, svinčnik se redko dvigne s papirja in ob ustvarjanju uživajo
- Risanje je rezultat postopnega razvoja senzomotoričnih sposobnosti in potrebe po gibanju
- Ko je otrok star približno 2 leti, že daje večjo pozornost sledem na papirju in tudi risala poskuša prijeti z različnimi prijemi
- Ko je star tri leta, prične imenovati primarne simbole, drži papir, krog označuje predmet, vibriranje označuje gib, zgoščene linije pa maso
- Če naslika glavonožca, pomenijo krogi celotno telo, mali krogi oči, za nos in usta ne kaže interesa- možnost šablon. Če nariše usta kaže to na gibanje

DOBA ATRIBUTOV – DODATKI

- Okoli 4. leta
- Otroci prične natančneje opazovati, postaja zahtevnejši in risbo človeka dopolnjuje, zanimajo ga dodatki, podrobnosti- to so atributi
- Pojavi se neomejeno število prstov, veliko zob, doda veliko neenakih ušes, doda pričesko, niza gumbe, ki jih nadaljuje še kar po zraku, čeprav ni več prostora- to imenujemo AVTOMATIZEM
- Ne riše vseh dodatkov, nekatere izpušča
- Nekateri poskuša že pobarvati- npr. glavo, trup, del obleke

RAZLIKOVANJE SPOLA

- 5 .let
- Opazi, da smo si ljudje različni med seboj, posreči se mu narisati očeta in mamo
- Upošteva razlike v oblačenju, pričeskah. Pomaga si tudi z značilnimi dodatki, npr.brke, klobuk, pipa- ti predmeti so postavljeni ob figuri
- Pogosto nariše človeka najprej golega, nato ga obleče in pri tem ga ne moti prejšnja risba in je ne briše
- Figure so prozorne- skozi njih vidimo noge, trup- RENTGENSKA SLIKA
- Tudi druge predmete nariše prozorno, npr. hišo riše od zunaj in hkrati nariše dogajanje v njej- TRANSPARENTNOST

POJAV PROFILA IN ŽIVALI

- 5- 6 leto
- Zanimajo ga živali in se istoveti z njimi
- Živali riše v profilu, glave obrača v "EN FACE"
- Živali so si med seboj podobne
- Nariše žival, ki jo je težko prepoznati, število nog ne ustreza resnici
- Človeško figuro zasuka v profil postopoma- glava, noge, roke, telo
- Na slikovni površini izrazi prve prostorske orientacije

GIBANJE

- Okoli 6. leta
- Figure spravi v gibanje in sicer tako, da noge in roke spravi v različne položaje in tudi nagne telo
- Ponavlja figure, se ne prekrivajo, sledijo ena drugi- FILMSKI NAČIN
- Če na figuri ponavlja roko, nogo- nakazuje na gibanje, če npr. upodobi mnogo koles, pomeni da vozila vozijo
- Pri tem je dobro, če otroci ne rišejo vedno na isti format, omogočiti jim je potrebno, da so formati različnih velikosti, oblik , kvalitet. In na sliko se vaj vedno podpišejo s tistim materialom s katerim delajo

2. FAZA OTROŠKEGA REALIZMA

- 4- 6 let
- to je faza izražanja s sestavljenimi simboli- faza shem
- Otroci risb ne poimenuje, jim ne daje pomena, ne razmišlja o b akciji risanja
- risba najprej izzove predstavo, kasneje riše premišljeno
- deli sestavljajo celoto
- simboli predstavljajo komunikacijo s samim sabo
- figure postajajo pokončne, ne lebdi v zraku, pojavi se linija neba in tal
- govorimo o perceptivnem egocentrizmu, kjer predmeti obstajajo sami po sebi
- z barvno še vedno riše, brez upoštevanja lokalnih barv
- človek dobiva telo, roke, noge, lasje označujejo spol, udi dobivajo debelino
- kadar hoče upodobiti prostor, označuje rob papirja kot talno črto, ali pa predstavlja tla narisana linija- 4- 5 let

RAZREDNI OTROCI: 1. In 2. razred

- Iz predšolske dobe prinesejo prirojeno sposobnost likovnega izražanja- naravo dojemajo s vsemi čutili

- Likovna dejavnost je še podzavestna in spontana, z likovno dejavnostjo se ukvarjajo s čistih potreb po izražanju in lepote se še ne zavedajo
- Prostor dojemajo s pomočjo talne črte, več talnih črt pa predstavlja telo. Talna črta je lahko tudi sam rob lista
- Za ta čas je značilna shematičnost, neposrednost, simbolična uporaba barve, kontrastna predstava, dokončne podobe, ego- poudarek pomembnosti

ZVRAČANJE

- Izdelki so shematični, brez nadrobnih vsebin
- Črte v risbah so toge, neprekinjene, žive
- Značilna je transparentnost in gibanje
- Barve uporabljajo simbolično in kontrastno
- Predstava o predmetih in stvareh ki jih narišejo je dokončna, med risanjem svoje prvotne predstave ne spremenijo in ne popravljajo
- Rišejo, slikajo... brez uporabe likovne teorije in razlage
- Prostor dojemajo s pomočjo talne črte, več talnih črt, zvrčanja

NAPOTKI ZA KAKOVOSTNO DELO V RAZREDU

- Razporeditev klopi v črki U- dostopnost do vsakega učenca
- Učitelj mora ustvariti primerno delovno razpoloženje, razgibati mora čustva
- Vrednoti je potrebno vspodbudno, ne sme se zahtevati tehnično popolnih izdelkov
- Potrebno je povečati predstave o motivih
- Dati tehnična navodila
- Menjati formate- velikost in kvaliteta papirja

LIKOVNI RAZVOJ OTROKA V 3. IN 4 RAZREDU

- Tukaj gre za prehod iz spontanega v zavestno delo
- Značilno je, da se otroci postopoma obračajo iz svojega notranjega sveta v zunanji svet
- Zanimajo se za detajle na predmetih in okolju, jih tudi narišejo
- Pri delu so bolj vztrajni, natančni
- Ročna spretnost je večja
- Otrokov likovni razvoj je tesno povezan z njegovim spoznavnim in osebnostnim razvojem
- Na tej stopnji se pojavlja spontano delo- brez likovno- teoretskih razlag in zavestno delo- z osnovami likovne teorije
- Učenci so sposobni dojeti nekatere likovne vrednote- vizualno in tipno dojetje in pri delu upoštevati osnovne likovne zakonitosti – usvajanje v likovno teoretske razlage

V teh dveh razredih so učenci sposobni dojeti likovne naloge: risanje- grafična obdelava(črte), ravnovesje, gradnja likovnega dela, dojetje prostora (s prekrivanjem), tonska risba (svetlo- temno nasprotje)

- Risanje na velik format
- Pri slikanju je značilno kontrastno razmerje med barvami- slikanje z barvno ploskvijo, lahko s čopičem, lahko tudi natrgamo barvne ploskve- lepljenka

V tretjem in četrtem razredu so sposobni dojeti likovno nalogo:

- Kolažiranje- trganka, rezanka
- Slikanje- barvni odtenki, simetričnost, hladne barve, sorodne barve
- Grafika- odtiskovanje materialov z različno strukturirano vsebino
- Kiparstvo- izdelava posodic, vrezovanje vzorcev, reliefno vtiskovanje v različne ploskve, oblikovanje živalskih in človeških figuric
- Prostorsko oblikovanje

NAPOTKI ZA KAKOVOSTNO DELO V RAZREDU

- Ne smemo prekiniti naravne sposobnosti spontanega izražanja
- Uvajamo prve teoretične razlage
- Pozorno izbiramo likovne motive in tehnike
- Pri pouku naj veliko opazujejo- glavne značilnosti, obris, velikost, barva
- Likovno oblikovanje poteka na spontan in izkustven način

3. FAZA OTROŠKEGA REALIZMA- faza intelektualnega realizma

- gre za zlato obdobje otroškega ustvarjanja- 6- 11 let
- transparentnost
- Prikaz akcije v fazah gibanja
- emocionalni proporci
- zvrčanje oblik
- razstavljanje oblik
- vertikalna perspektiva
- obrnjena perspektiva

LIKOVNI RAZVOJ OTROKA V 5. RAZREDU

- Otrok v 5. Razredu vedno bolj bogati svoj likovni izraz in se prične ZAVESTNO likovno izražati z elementi in načeli likovnega ustvarjanja
- Pri delu kaže večjo samostojnost
- Teži k realističnemu oblikovanju predmetov in prehaja iz abstraktnega na čutni realizem

- Pri risanju figur te loči po spolu, večjo pozornost pa usmerja v medsebojne odnose med figurami
- Uporabljati prične zakonitosti likovnega oblikovanja
- Otroško likovno delo je še vedno dokaj splošno, vendar izpopolnjeno z mnogimi nadrobnostmi

-